

Till Aibofolket den 16 juni 1946

av Edvin Lagman.

De drogo bort en gång i sagans tider.
kanske i härnad, kanske att bryta bygg
därbortom havets blåa linje.

De döpte landet, kusten, öarna
med kärnfäst skandinavisk tunga,
och folket österöver kallas österfolk
ännu i dag, då efter långa sekler
den svenska tungan tystnat bortom Österhavet.

Ej känna vi den kamp och vanda,
som då var deras, våra svenska fäders.
Men kärleken till folk och språk,
den mankraft, som skapar öden,
den glädje, som kan trotsa döden,
se, de ha brunnit genom onda tider
och gått i arv till sena släktens söner.

De träda tysta fram ur mörkret,
de grå gestalter, som ej träldom,
ej krig och pest ha kunnat böja.
På havets vidd, i vindens spel de funno
den frihet och den lust barbarer
förgäves sökt med svärd och spö förinta.

Om kamp för rätt, om kamp för språk och tro
förtäljer denna hjältesaga,
som tecknats under hundra, sinom hundra år.

De stodo där, en vakt i Östersverige
att värna det som ensamt adlar striden:
det egna tungomålet och den egna bygden.
Det svärd är gott som förs av rätta händer
för rättens sak, och Gud och ödet står den bi,
som äger tron på arvets helgd och rättens seger.

Dock, någon gång de kände modet svikta,
och deras segel styrde bort med solen
hem till det land de älskat mer än andra.
De sökte hjälp och rätt, de funno tröst och styrka,
och Skandiens konung värjde deras sak.

Så sent omsider grydde dagen,
och värn blev satt kring språk och rätt.
Och tidens hav från hundraåra orosnätter
sjönk tyst tillbaka över fredlig värld.
Ett enda ögonblick alltsedan sekler
låg sol och ljus utöver svenska bygder
vid vindars spel och vågors sång.

Men tidens hav är falskt som oceanen.
Hör! Plötsligt ryta stormens lurar
och spillror virvla i den vilda bränning.
De spridas kring, den sträva kampens söner.
I öst, i väst, i söder slungar
den vreda vägen deras öden.

De samlas åter efter ofärdsåren,
men icke mera till den gamla bygden
de röjt i svett och blod från hedenhös.
De vända åter till den famn som burit
i längst förgångna tider deras fäder,
det land de älskat som en moder.

Ett märkligt ödes kretslopp är fullbordat
och nya släkten lyssna stumma
till denna kärva, gråa sägen.
— Men ännu trampa många våra bröder
i mörkret skingrade de vilsna stigar,
som icke leda hem från österns vidder.

Den hand som ledde våra fäder
må leda även dem till frihet.
Vi böja här i frihets tempelgårdar
vårt huvud uti bön för alla skingrade.

KUSTBON

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland
estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Riksantikvarien Sigurd Curman.*

Redaktör: *Manfred Nyman.*

Red.-sekr.: *Rita Rosen.*

Red.-kommitté: *Viktor Aman, Lars Broman, Ger-
hard Hafström, Anton Vesterberg.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm,
tel. 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1946 med sex nummer.

Prenumerationspris 1946 3 kr.

Annonspris: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—.

Förlovnings- och vigselannonser 5 kr.

Dödsannonser 15 kr.

Linkoln Bloms Boktryckeri, Stockholm 1946

Estlandssvenska hembygdsgdagen

Tanken att återuppliva de estlandssvenska hembygdsgfesterna i Sverige är icke ny. Redan helt kort efter det huvudparten av vårt folk anlät hit, började behovet av att få träffas göra sig gällande. Detta är också helt naturligt, sett emot bakgrunden av aibofolkets historia. Om våra förfäder icke hade haft denna starka känsla för samhörighet, hade kanske nu endast gulnade krönikor talat om en svensk folkstam i Estland i det tjugonde århundradet. Historiens hjul rulla vidare och söndagen den 16 juni 1946 kunde aibofolket samlas till tings i det gamla moderlandet på det fagra Tollare i Stockholms skärgård. Mycket tyder på, att det är just från dessa trakter våra förfäder i hedenhös dragit i österled och nu äro vi tillbaka vid utgångspunkten.

Festligheterna började kl. 11 med ett hälsningsanförande av S. O. V.:s ordförande Anton Westerberg, som gav en kort återblick över hembygdsgfesternas betydelse för oss i det gamla hemlandet och manade vår stam, att inte förlora skärpan efter ankomsten till Sverige och icke sjunka för djupt ner i vardagens grå enahanda. I stället borde vi odla våra traditioner och i allt större antal sluta upp kring vår förening Sv. Odlingens Vänner, tidningen Kustbon samt utnyttja alla till buds stående medel för fortsatta studier. I synnerhet borde ungdomen mer söka sig till folkhögskolorna, där många möjligheter att erhålla stipendier finnas.

Härefter höll pastor Ivar Pöhl en stämmingsfull predikan. Minnet av alla dem, som gått bort under ofärdsåren, hyllades med den traditionella sången »Mitt hem är ej på jorden».

Kl. 12 började S. O. V.:s årsmöte, varvid styrelseberättelse och revisionsberättelse upplästes och enhälligt godkändes. Ordföranden och styrelsen omvaldes. Som suppleant invaldes mag.

E. Lagman. Under diskussionen framkastades olika förslag för uppnående av större spridning för Kustbon. Herr Aspelin föreslog bl. a., att utsända tidningen till samtliga estlandssvenska familjer per postförskott. Dr. Hafström uppsatte som ett mål för föreningen att värva samtliga estlandssvenskar till medlemmar. Detta skulle kunna uppnås genom s. k. familjemedlemskap på ex. 5 kronor, inberäknat prenumerationsavgift för föreningens organ, Kustbon. Årsmötet gav styrelsen i uppdrag att under det följande verksamhetsåret pröva olika vägar för att lösa dessa frågor. Dr. Hafström och herr Aspelin underströko bägge vikten av att S. O. V. snarast utvecklas till en stark intresseorganisation för estlandssvenskarna, enär kommittén för estlandssvenskarna, som hittills omhänderhaft de estlandssvenska frågorna, kommer att avvecklas, kanske redan under innevarande år. Årsmötet valde enhälligt riksantikvarien S. Curman till föreningens förste hedersledamot.

Efter denna officiella del av hembygdsgdagen följde gemensam lunch på Tollare herrgård under det solen bröt fram och skingrade morgonens regntunga moln. Antalet deltagare uppgick till närmare 300.

M. N.

*

Trots den blygråa himlen mötte aibofolket ganska talrikt upp till den första hembygdsgdagen i Sverige. Många, som hade avskräckts av regnet på morgonen, anlände under dagens lopp för att delta i festen, som började klockan 3 och hölls i Tollare folkhögskolas storstuga. Lokalen var fullsatt till sista plats av både gamla och unga aiboar och fastlandsbor från alla kommuner i Estlands svensksbygd. En och annan folkdräkt lyste fram i bänkraderna, men det skulle ha varit ännu trevligare, om alla, som äger dräkter, hade använt dem vid ett tillfälle, som detta.

Folkskollärare Anton Westerberg inledde med en kort välkomsthälsning och anmälde i korthet det förestående programmet. Detta omfattade stilfulla sågnummer, föredragna av en estlandssvensk kvartett, som bl. a. sjöng »Spinn, spinn dotra min», omskrivet på aibomål. I synnerhet denna sång mottogs med livliga applåder och måste på åhörarnas begäran omtagas. Mag. Edvin Lagman läste upp sin stämmingsfulla dikt »Till Aibofolket den 16 juni 1946». Herr Anders Aspelin från Ormsö, som i »gamla tider» alltid medverkat vid estlandssvenskarnas fester och högtidligheter, sjöng tre sånger.

Programmets höjdpunkt utgjordes av dr. Gerhard Hafströms tal. Dr. Hafström gav i korta drag en mycket intressant återblick på estlandssvenskarnas härstamning och forna samhörighet med sitt moderland Sverige. Platsen, där estlandssvenskarnas första hembygdsgdag i Sverige hölls, Värmdö, ingår i ett av de skeppslag, som fordom värjde den svenska kusten mot faran från öster. I sådana skeppslag, som omfattade 4 hundare, vilka i sin tur voro indelade i fjärdingar, var hela Östersjökusten indelad. Således ingick bl. a. Ram-

sö, där Kustbohemmet är beläget, i Värmdö skeppslag, och detta i sin tur ingick i Södra Roden. I Norra Roden ingingo de trakter, där nargö- och runöborna numera bosatt sig, i Östra Roden bo numera rågöborna och i Södra Roden många ormsöbor. Då fara var å färde, utlystes ledung medels ett vårdkasesystem och varje ledungs bonde fick gå till sin strandvakt eller sin roddarplats på skeppet. En del av befolkningen i dessa skeppslag bosatte sig sedan vid Finska vikens norra och södra kuster, i södra Finland och nordvästra Estland, och bildade där svenska bosättningar. Då ledungstågen löpte ut gällde »rod-darrätten» ombord, d. v. s. dubbla böter och halv bevisning. Spår av detta straffsystem med böter på 3, 12 och 40 mark återfinnas i den fornryska rätten, kallad »Russkaja Pravda», vilket betyder Rusernas rätt, d. v. s. rosbyggarnas (»rospiggarnas») rätt. På den svenska rätten byggdes även den svenska bygden upp. Medan det rådde ofrihet och bundenhet vid torvan i det övriga Estland, Livland och Lettland, fanns det en liten folkspillra vid Östersjön, aldrig över 12.000 personer, som lyckades behålla sin svenska rätt alltsedan den tid, då deras fäder kom över från Sverige, rättigheten att få vara fri svensk bonde. Men lidandet var ofta gäst i de svenska gårdarna, som lågo som utposter i öster och berördes av varje uppgörelse mellan öst och väst. Seklen ingo, och slutligen kom den sista stora uppgörelsen. Från den lilla kolonien i öster gingo tankarna västerut med bön om hjälp. Och snart sökte sig folket tillbaka till Sverige, oftast samma väg, som förfäderna tagit, över Aspösund och Åland till Gräsö, Ormsö, Singö och Björkö, tillbaka till de skeppslag, varifrån man dragit ut i österled.

Därefter gav dr. Hafström en kort översikt över den estlandssvenska jordbruks- och fiskekolonisationen samt över medborgarskapsfrågans utveckling. Han slutade med en uppmaning till alla estlandssvenskar att bevara sina traditioner och bruk. »Ute i Estland hade Ni inget fosterland, men väl ett hemland. Nu hava Ni vunnit ett fosterland, men i gengäld förlorat hembygden. Det gäller därför att leva så att Ni inte även förlorar Eder själva. Det gäller att leva rik på minnen, stark genom tro och i ljus förtröstan. Det gäller även att i Sverige låta Aibolandet och Aibofolket fortleva från tidevarv till tidevarv.»

Till Hans Maj:t Konungen avsändes följande telegram på födelsedagen:

»Estlandssvenskarna, samlade till sin första hembygdsgäst i Sverige, bringa Eders Majestät sin underdåniga hyllning på Eders Majestäts högtidsdag. Svenska Odlingens Vänner bland Estlandssvenskar i Sverige. Tollare den 16 juni 1946.»

Härpå inkom följande svar från Konungen: »Svenska Odlingens Vänner för Estlandssvenskar i Sverige, Tollare. Hjärtligt tack till eder alla för vänliga lyckönskningar. Gustaf.»

Därefter uppläste folkskollärare Westerberg två telegram, som ankommit från prosten Hj.

Estland berättar

Den svenska läsekretsen får i novellsamlingen »Estland berättar» ett prov på den estniska litteraturens modernaste stilister. Novellerna äro utvalda för att ge en karakteristik av det estniska folklynnets, naturen och vardagslivet på Estlands karga kuster, i städerna eller sydligare på de stora rika bondgårdarna. Samtidigt får läsaren en inblick i historiska händelser och folkets inställning till desamma. Så t. ex. tecknar Aino Kallas i »Bernhard Riives» den hårda raka bonden, som under årtal tvangs att böja sig under främmande herrars ok, men ändå bevarade sin stolthet och offrade sig för den. Noveller med historisk bakgrund äro »Den förtrampades lycka» (Albert Kivikas) och »Livbältet» (Pedro Krusten). Motivet till den förstnämnda är taget från Estlands frihetskrig 1918—1920, då broder kämpade mot broder, vän mot vän. Den sistnämnda novellen är av mycket sent datum och återger stämningen på en av de ångare, som skulle föra i Röda Arméen inkallade estniska män till Leninsgrad. Övriga noveller teckna huru estniska människan på ett ursprungligt och instinktivt sätt reagerar i olika situationer i livet, i kärlek och humor, hemliv och politik. Författarna, som nästan alla befinna sig i landsflykt, äro i Estland kända genom tidigare arbeten, ur vilka de flesta novellerna tagits.

Bokens typografiska utförande är vårdat. Omslagsteckningen av Ole uppvisar Tallinns siluett bakom den karga sega estniska tallen. *R. Rosen.*

»Estland berättar». »Välis-Eestis» bokförlag. Pris: 7: — kr.

Pöhl och familjen Peetre. Hälsningar till estlandssvenskarna från rågöborna på Björkö-Arholma framfördes av fiskaren Johannes Espling. Anders Aspelin förmedlade hälsningar från kyrkoherde Hammarin (Nilsson) och komminister John Klasson, vilka många estlandssvenskar minnas från deras verksamhetsår i Estlands svenskbygd. Sedan mag. E. Lagman riktat en enträgen uppmaning till alla estlandssvenskar att delta i och stödja Landsmålsarkivets i Uppsala arbete och hjälpa till att samla bilder, sånger och minnen från Estland, tackade Anton Westerberg alla medverkande och deltagare samt riktade genom dr. Hafström estlandssvenskarnas tack till ordföranden i kommittén för estlandssvenskarna, riksantikvarien Sigurd Curman.

Ute i det fria fortsatte festen med folkdanser av ett rågö- och ett runölag. Det var första gången runöborna uppträdde offentligt inför andra estlandssvenskar. Efteråt följde ringlekar och dans.

Hemfärden skedde med buss och båt genom den grönskande skärgården. Stämningen var god, den ena sången avlöste den andra, och vid ankomsten till Stockholm fick dagen sin naturliga avslutning i Modersmålets sång och Du gamla, du fria.

R. Rosen.

Bland estlandssvenskar på Öland

Av agronom Sommar Bruzelius.

Husvalla gård i Föra socken på Öland.

Det låg dis över Kalmarsund, då vår trio, bestående av riksdagsman Oscar Tornegård, agronom Erik Grebäck och undertecknad gick ombord på färjan, som skulle föra oss över till Öland, solens och vindarnas ö. Efter 20 minuters händelselös färd landade vi på ön. Den sista tidens värme och väta i förening hade åstadkommit frodig grönska i trädgårdarna, här och var med färglickar av blommande påskliljor och tulpaner, vilket konstaterades, då vi senare susade uppför backen mot Västra Landborgen i Tornegårds grönskimrande bil. Kursen sattes norrut. Om en stund passerades Halltorps vackra gamla herrgårdsbyggnad, numera ålderdomshem. Blomstrande täppor, blommande fruktträdgårdar och frodiga fält omväxlade snabbt med fagra lövängar. Borgholms imponerande slottsruin och den nätta staden invid ägnades några hastiga ögonkast, då vi snabbt rusade mot vårt första mål, de båda nyrustade lägenheterna i Torpahorva i Löts socken någon mil norr om Borgholm. De trevna husen stå ännu tomma, men tagas i början på juni i besittning av familjerna Renni och Palmkron.

Men färden går vidare och på labyrintartade vägar komma vi så småningom bland stengårdsgårdarna fram till Holmetorp i Föra socken, bebott av fiskaren Anders Ahlström. Han hade nyligen förlorat sin hustru, men var likväl vid ganska gott mod. Vårbruket var klart och på fiskelyckan klagades ej. På kort tid hade fångsten blivit femton lådor gädda och då denna betalades med 1 kr.—1: 50 per kg allt efter kvaliteten och storlek, hade han inga direkta ekonomiska bekymmer, utan såg på framtiden med tillförsikt. Senare på dagen väntades en kvinnlig bekant från Gotland, vilken skulle förestå hushållet, bestående förutom av Ahlström själv, av en äldre och en yngre son. Ahlström trivdes utmärkt väl på platsen och kom bra överens med sina grannar, som beskrevs som synnerligen hyggliga och hjälpsamma.

Emellertid gick tiden snabbt i den gemytliga Ahlströms trevliga sällskap, och vi måste fort-

sätta färden till Allvidsjöboda, där vi först besökte Julius Brus, bosatt i ett tilltalande gult hus med hänförande utsikt över Blå Jungfrun och Kalmarsund. Här rådde minutiös ordning och reda, tydande på en husmor av högsta klass. Brus själv var som sig bör ute på arbete och träffades i närheten på ett villabygge, sysselsatt med snickerier. Han ämnade bedriva fiske, men tänkte nog att huvudsakligen försörja sig som snickare, då det var mycket gott om arbete på trakten. Han trivdes storartat här på Öland. Tidigare hade han bott i Sörmland, men nära nog blivit sjuk av vantrevnad. En månads vistelse här uppe i det trevliga nya hemmet hade drivit melankolin på flykten.

En bit därifrån levde familjerna Tönisson och Elme. Här hade vårbruket ännu ej börjats, enär det blivit fördröjt till följd av ihållande regn. Från fastlandet hade man just hämtat båt och fiskredskap, varför bestämda uttalanden om fisket och dess möjligheter ännu ej kunde göras. Man trivdes emellertid och sade sig ha de bästa förhoppningar om framtiden. Diverse önskemål rörande redskap och utrustning framställdes, vilka Tornegård med sina goda och vidsträckta förbindelser på Öland lovade ombesörja på bästa sätt. Av ortsbefolkningen hade man hört att lax- och ålfisket tidvis kunde vara givande. Stranden var stenig och brant och vattendjupet stort, varför sjön kunde gå hög och skada fiskebåtarna. En av de första åtgärderna skulle därför bli att ordna en enkel slip, på vilken båtarna kunde dras upp och vara skyddade vid storm. En ganska bra brygga fanns visserligen redan men ansågs ej vara till fyllest som vågbrytare. Blivande fångster kunde antingen forslas till den närbelägna järnvägsstationen eller tvärs över sundet till Oskarshamn, där alltid efterfrågan på fisk var stor.

Torpahorva gård på Öland.

Den intressanta diskussionen avbröts emellertid av Tornegård, som förklarade att vi måste bryta upp, om färjan till Kalmar skulle hinnas i tid. De åtta milen till färjläget avverkades snabbt och än en gång rullades norra Ölands säregna natur upp som en brokig färgfilm av fagra lövängar, pittoreska bondgårdar, magra hedar och ändlösa stenmurar, evärdliga minnesmärken över strävsamma förfäder.

Estlandssvenskarna såsom sörm-länningar

Våra svenska ättlingar från Estland ha på ett förvånansvärt lätt sätt flutit in i det svenska samhällslivet. Orsakerna därtill äro givetvis många, men en anledning är dessa människors vilja och förmåga att börja på nytt. Jag har under de två år, som jag haft nöjet att arbeta bland dessa människor, mött flerfaldiga bevis därpå. Karlarna få förlåta mig, när jag säger, att det största arbetet, när det gällt att börja på nytt, faktiskt nedlagts av kvinnorna. Familjerna ha varit stora och inkomsterna små. Många ting ha fattats i det nya hemmet. Sällan har från den kvinna, som haft att dra försorg om ett sådant hem, hörts någon klagan.

»De e' som de e'», har jag alltid fått till svar, när jag med dem diskuterat svårigheterna. Nu ha dock alla skapat ett hem åt sig. Familjerna ha funnit ett arbete, som de trivs med. Vad är det för arbeten och vad ha estlandssvenskarna i regel erhållit för anställningar? hör jag läsaren fråga. I viss mån kan jag dock icke förneka att arbetskraftsfrågan i ett avseende varit en besvikelse för en f. d. jordbruksförmedlare, och detta gäller estlandssvenskarnas villighet att fortsätta med sitt gamla yrke, jordbruksarbetet. I det avseendet är estlandssvenskarna så svenska de kunna bli. Städerna och deras industrier ha lockat, vilket i och för sig är en naturlig sak. De olika byborna ha på ett bättre sätt kunnat komma tillsammans. Samtliga familjeenheter ha kanske erhållit en utkomst, som de gemensamt icke skulle kunnat komma upp till på landet. Men samtidigt ha de gått miste om många av de fördelar, som ett arbete och en boplatz på landet erbjuda.

Av de 500 å 600 estlandssvenskar, som ha bostatt sig i Södermanland, ha dock ca 150 sin utkomst vid jordbruket. De trivs väl med detta och äro mycket uppskattade av sina arbetsgivare. Men därmed vare icke sagt att de, som arbeta inom industrin, icke äro uppskattade. Läget på den svenska arbetsmarknaden är sådant, att varje man och kvinna är välkommen och eftersökt; äro dessa män och kvinnor därtill en svensk spillra, som vill återförena sina öden med oss, så äro de dubbelt välkomna.

När man så här skall skriva ned några intryck från kontakten med estlandssvenskarna, är det många minnen och många människor, som man skulle vilja beröra. Den största glädjen spårar man kanske hos dem, som ha fått hjälp till att anskaffa egna gårdar. Med vilken iver talas det inte om hur mycket korna mjölkar, om fetthalten och kvalitetsklassen de sist erhöllo från mejeriet m. fl. sådana för en lantbrukare viktiga ting. En annan sak, som är mycket glädjande är, att familjerna i större utsträckning än tidigare kunnat taga sina åldriga föräldrar till sig. För de gamla har det nog varit värst att

Beträffande flyttningsanmälan

I sammanhang med den nya folkbokföringen, vilken i sin tur tillkommit som ett led i strävandena att kunna taga ut "skatt vid källan" äro alla inom riket boende numera skyldiga att anmäla flyttning även inom församlingen. Hittills har man på landet haft skyldighet att anmäla flyttning från en församling till en annan, men nu utsträcker skyldigheten att anmäla flyttning även inom samma församling. Flyttningsanmälan bör ske på pastorexpeditionen. I Stockholm och i Göteborg, där flyttningen anmäles på mantalskontoret (I Stockholm — Slottsbacken 6 och i Göteborg — Köpmangatan 22—26) har liknande skyldighet förelegat redan förut. En person kan antingen själv anmäla flyttningen eller låta annan trovärdig person göra det genom att till pastorsämbetet översända ifylld särskild blankett, som upptar alla behövliga uppgifter. Det bör ihågkommas, att i Stockholm och Göteborg flyttningsbetyget måste bifogas, när den ovan nämnda blanketten sändes till mantalskontoret.

Slutligen uppmanas alla estlandssvenskar att noga fullfölja denna förordning. Den, som inte gör det, får betala fem kronor till den polisman, som kommer och infordrar besked om flyttning.

H. M—n.

S. O. V.:s medlemmar ombedjas vänligen snarast inbetala sina medlemsavgifter för år 1946 till Kustbons postgirokonto nr. 19 72 07, eller direkt till föreningens expedition Tunnelgatan 23, Stockholm.

komma till ro, eftersom de sakna de ungas förmåga att rota sig på nytt i ny miljö. Det har dock varit lättare för dem att komma tillrätta med sig själva, när de fått leva bland sina anförvanter.

Estlandssvenskarna i Södermanland ha i dag kommit så långt, att det inte enbart är bekymren om det dagliga uppehållet, som upptar deras tid och tankar. De kunna numera ägna sin fritid åt det kulturella och religiösa livet. Ett stort antal av dem tillhör olika frireligiösa församlingar. En del ha genom studiecirkel förkovrat sina kunskaper i svenska. Initiativ har tagits för att inom den närmaste tiden bilda en estlandssvensk förening i Eskilstuna. Föreningen skulle bl. a. ha till uppgift att bevara värdefulla minnen från den svenska bebyggelsen i Estland.

Estlandssvenskarna gå nu sin tredje sommar i Sverige till mötes. Denna gång är det med större säkerhet och tillförsikt på framtiden än förr, som våra svenska vänner från Ormsö, Rikull, Nuckö och andra kommuner i Estlands svenskbygder hälsa sommaren välkommen i Södermanland.

Arne Friberg

Utlänningsamanuens.

Estlandssvenskar lämna skolbänken

Vid vårens terminsslut i fackskolor och andra lärdomsanstalter ha många studerande estlandssvenskar i år tagit examen. Studierna ha oftast varit förbundna med ekonomiska svårigheter och det har fordrats mycket energi och stor viljeanstängning för att nå det uppställda målet. Trots detta ha flera av estlandssvenskarna under studietiden uppnått framstående resultat och gjort sig förtjänta av utmärkelser.

På valborgsmässoaftonen erhöles ett antal unga kaptener på Stockholms Sjömansskola sina betyg och belöningar. Bland dessa märkes estlandssvensken Rudolf Gottfrid Zeisig från Nuckö, som numera är svensk medborgare. Han erhöles i fjol I pris i styrmanklassen och vid årets avslutning kom han först i kaptensklassen, varför han tilldelades det Wikströmska stipendiet på 400:— kronor samt en bok i premium. Rudolf Zeisig fullgör för närvarande sin värnplikt, varefter han kommer att bege sig till sjöss. Styrmansexamen vid Sjömansskolan har i år tagits av estlandssvenskarna Leopold Seman och Alexander Treiberg, vilka bägge ha för avsikt att fortsätta och taga kaptensexamen med tiden. A. Treiberg var bästa man i sin klass och erhöles ett precisionsur i pris.

Vid Stockholms Tekniska Gymnasium tog estlandssvensken Hans Kornblom från Ormsö ingenjörsexamen och kommer att ägna sin framtid åt byggnadsindustrien.

I Uppsala har arbetet vid folkskollärarseminariet pågått intensivt. De estlandssvenska folkskollärare, som i höstas fortsatte på vinterkursen, ha fått inläsa 4 års kurs på ett år. Nu ha emellertid 13 folkskollärare avslutat kursen och erhållit diplom. Lärarna äro: Berta Aman, Viktor Aman, Martha Appelblom, August Bergman, Elmar Granberg, Ellen Orrklint, Dagmar Sanvik, Andreas Stahl, Alexander Samberg, Manfred Stenberg, Richard Stahl, Elisabeth Wendelin och Anton Westerberg. Dessa lärare komma efter hand att erhålla anställning som ordinarie folkskollärare. Den ordinarie kursen vid Uppsala Folkskollärarseminarium avslutades av estlandssvensken Johan Westerström från Ormsö.

Om folkhögskolor

Landet behöver duktig, framåtsträvande ungdom. Bokliga kunskaper och lärdomar äro aldrig tunga att bära. Talrika möjligheter finnas att utan större ekonomiska svårigheter genomgå kurser vid lantmanna- och folkhögskolor. En sådan kurs ger en god start för vidare utbildning på flera områden. Statsanslaget till stipendier för obemedlade och mindre bemedlade elever vid dessa skolor har höjts betydligt sedan ett år tillbaka. En helt obemedlad elev kan sålunda erhålla statsstipendium, som täcker den största delen av omkostnaderna. Stipendierna äro tillgängliga även för estlandssvenskar. Upplysningar om

samtliga lantmanna- och folkhögskolor i Sverige ges i Statskalendern, en uppslagsbok som i regel finnes på alla pastorsexpeditioner och kommunalkontor i landet. Vänd Er alltså till någon av dessa myndigheter. Sätter Ni Er sedan i kontakt med rektorn för den skola vid vilken Ni skulle önska studera, får Ni från honom alla erforderliga uppgifter och råd hur Ni skall gå till väga för att söka inträde vid skolan.

Kuratorn.

Inkomna bidrag

*till Landsmåls- och Folkminnesarkivets
estlandssvenska undersökning, Upsala.*

Flera s. k. pristävlingar ha varit utlysta i Kustbon, vilka härmed redovisas, ehuru ytterligare bidrag väntas till somliga.

Utfrågningen om BONDENS ÄGOR — förut redovisad — fick i efterhand ett värdefullt bidrag av Anu Engblom, Ri i Kivra, som genom beskrivning och teckningar kompletterade de muntliga uppgifter hon tidigare givit om sin gamla hemby. Likaså har ur Johan Rosenblads åldriga minnen mycket framkommit om bondejordens forna indelning samt goda bidrag till en planerad frågelista om arbetets gång på *hovena* och prästgårdarna. Om indelningen i *bol* och om släkekörningen, när sjön kastat upp havstång, ha vi fått en del och vänta på mer.

STUGANS INREDNING, särskilt med hänsyn till sängar och sovplatser (*hläsengjar*), har skildrats av flera. Anu Engblom har tidigare givit en fyllig muntlig skildring.

Följande pris ha utdelats: Alexander Tegelberg 10:—, Eva Koinberg 10:—, Anu Engblom 5:—, Adam Schönberg 5:—.

Adolf Bäckman be vi utfylla sin skildring med närmare uppgifter om de gammaldags sovplatserna på bänkarna, särskilt om det stöd eller bräde, som fanns vid huvudändan. — Viktiga upplysningar om samma saker ha tidigare givits särskilt av Johannes Mitman och Johan Rosenblad.

PRÄSTENS LÖNEVILLKOR på Runö har beskrivits av följande: Fredrik Lönnlund (dialekt med översättning) 15:—, Johan Melin 10:—, Johan Dikström 10:—, Johan Österman 5:—.

Tidigare ha fylliga bidrag givits av bl. a. Henrik Lorenz och Tomas Dreijer.

Det förtjänar framhållas att åtskilliga skrivande meddelare — även flera här icke nämnda, som svarat på helt andra utfrågningar — skickligt ha utfrågat äldre personer, som inte själva skriva. Likaså ha äldre skrivande meddelare tagit ritkuniga ungdomar med sinne för det gamla till sin hjälp. Flera personer ha sänt oss ritade bilder eller fotografier, som gåva eller som lån att här avbildas, varefter de återställts.

Till alla deltagare och bidragsgivare framföra vi ett varmt tack.

Nils Tiberg.

Om sjukhusvård

Det händer alltjämt ganska ofta, att kommittén för estlandssvenskarna får ta emot räkningar från olika sjukhus för kostnader för sjukhusvistelser, poliklinikbesök, sjuktransporter och dylikt. Förklaringen härtill måste förmodligen vara den, att estlandssvenskarna lämnar det beskedet till sjukhuset, att betalningen sker genom kommittén för estlandssvenskarna. Detta är emellertid fullständigt felaktigt. Kommittén betalar nämligen ej sådana räkningar, utan återsänder dem till sjukhuset jämte uppmaning att antingen vända sig till den person, som erhållit vården

Översikt

över antalet personer som erhållit svenskt medborgarskap.

Genom kommitténs för estlandssvenskarna försorg ha till den 31 maj i år 1.581 ansökningshandlingar, omfattande 3.902 personer, inlämnats till Kungl. Maj:t för erhållande av svenskt medborgarskap. Hittills ha 1.035 ansökningar beviljats och därigenom hava 2.764 estlandssvenskar erhållit svenskt medborgarskap.

546 ansökningshandlingar berörande ytterligare 1.138 estlandssvenskar äro f. n. föremål för myndigheternas prövning.

Estlandssvenskarna, uppdelade efter gamla bopättningsområden, ha inlämnat och erhållit svenskt medborgarskap enligt följande:

	Antal personer för vilka medborgarskapsansökan inlämnats	Antal personer vilka hittills erhållit svenskt medborgarskap
1) Ormsö	1.352	1.059
2) Rikull	1.076	773
3) Nuckö	590	345
4) Rågö	178	152
5) Runö	161	115
6) Nargö	95	84
7) Reval	205	100
8) Odinsholm	52	45
9) Vippal	74	37
10) Korkis	40	19
11) Hapsal	24	12
12) Övr. Estland ..	55	23
Summa:	3.902	2.764

Utom ovannämnda 2.764 personer ha under tiden ytterligare 26 estlandssvenskar erhållit svenskt medborgarskap genom giftermål med svenska medborgare. Av dessa ha 22 estlandssvenskor ingått äktenskap med rikssvenskar och 4 estlandssvenskor, med estlandssvenskar, vilka före ingåendet av äktenskap redan varit upptagna såsom svenska medborgare.

Då c:a 7.200 estlandssvenskar äro upptagna i kommitténs matrikel, återstå således c:a 4.436 estlandssvenskar, som ännu icke erhållit svenskt medborgarskap.

eller också till de kommunala myndigheterna i vederbörande kommun för att erhålla ersättning. Jag vill därför passa på tillfället framhålla, att om Ni ej själv har möjlighet att betala sådana kostnader, skall Ni vända Er till fattigvårdsstyrelsen i den kommun, där Ni bor eller vistas. Eller också får Ni anmoda sjukhusets kontor att söka kontakt med fattigvårdsstyrelsen. Men Ni kan ej säga, att kostnaderna ersätts av kommittén för estlandssvenskarna. I detta sammanhang vill jag ånyo betona, vad jag framhöll i en artikel i förra numret av Kustbon angående sociala hjälpåtgärder, nämligen de stora förmåner man har, om man är medlem i *Erkänd sjuk-kassa*: fri sjukhusvård, sjukpenning m. m.

För en tid sedan hände det, att kommittén fick besök av en sjuk estlandssvensk. Han hade varit hos en läkare i staden där han bodde och av denne blivit erbjuden att få vård ett par veckor på stadens sjukstuga. I stället för att begagna sig av detta erbjudande, packade mannen sina väskor och reste upp till Stockholm, kom upp till mig på kommittén och bad att få komma till en förläggning för estlandssvenskar för att få vila sig där en tid. Detta var oriktigt handlat. Han skulle naturligtvis ha följt läkarens råd. Någon förläggning, dit man kan få komma ett par veckor för att vila sig, har inte kommittén till sitt förfogande. Nu ringde jag till den läkare, som haft hand om mannen och så kom vi överens om, att han skulle resa tillbaka och lägga in sig på sjukstugan. Det var alltså en absolut onödig resa den mannen hade kostat på sig.

Otaliga gånger har kommittén fått brev, vari man begärt understöd. Av en eller annan anledning saknar man medel till sitt uppehälle och vänder sig till kommittén för att få ekonomisk hjälp. Den vanligaste orsaken är givetvis sjukdom. Nu är det ju så, att behovet av understöd måste undersökas på ort och ställe, alltså där man bor. Det ligger därför närmast till hands, att denna undersökning görs av fattigvårdsmyndigheterna i vistelsekommunen, som prövar saken och betalar ut understöd efter påvisat behov. Kommittén, som ju är förlagd till Stockholm, har ej någon möjlighet, att utföra dylika undersökningar och ej heller att utbetala något understöd. Det är därför bestämt, att *alla* understödsfall, skola prövas av fattigvårdsmyndigheterna i vistelsekommunerna. Det är till denna myndighet Ni skall vända Er, om Ni måste begära ekonomisk hjälp, *ej* till kommittén.

Den som blir tvungen att anlita läkare skall, om han bor på landet, uppsöka provinsialläkaren i distriktet. Bor man i en stad, uppsöks motsvarande stadsläkare. I Stockholm ha vi distriktsläkare för de olika församlingarna. Närmare uppgifter om dem kan erhållas på de sociala byråerna i Stockholm. Alla dessa läkare tillämpa nämligen lägre taxor än privatpraktiserande läkare. Vänder man sig direkt till polikliniken vid ett sjukhus, bör man gå till polikliniken vid vederbörande länssjukhus. Om det skulle bli frågan

Renlighet befrämjar trevnaden

Det är nu ungefär två år sedan huvudparten av den estlandssvenska befolkningen på grund av världshändelserna sökte sig över till Sverige, det gamla moderlandet. Trots att estlandssvenskarnas förfäder ju direkt härstamma från Sverige betydde denna omflyttning en genomgripande förändring i levnadsförhållanden och levnads-sätt. Då estlandssvenskarnas förfäder för århundraden sedan drog ut i österled och slog ned sina bopålar i Estland bibehöll de omsorgsfullt sina svenska seder och bruk och man strävade efter att i Estland skapa ett Sverige i liten skala. Och man lyckades nog i stort sett därmed.

I Sverige har emellertid utvecklingen i senare tider gått i ett allt hastigare tempo. Samtidigt levde många estlandssvenskar ute på sina öar, hemma på sina gårdar och fiskeställen i stor avskildhet och isolering. Till dem nådde ej alla dessa nya strömningar och förbättringar på det sociala området. Omedvetna om de hastiga och revolutionerande framsteg, som gjordes på hygienens och bostadskulturens områden, dröjde den estlandssvenska landsbefolkningen kvar i sin enkla, primitiva livsföring. Detta förhållande sätter också ofta sin prägel på estlandssvenskarna, när de nu söka att finna rotfäste i den svenska fädernejorden. Nog är det allas vår önskan, att dessa bopålar skola bli fasta och orubbliga, att estlandssvenskarna helt och fullt skola smälta in i den svenska miljön. Sverige hälsar estlandssvenskarna välkomna, men i gengäld väntar Sverige att i estlandssvenskarnas skara få ett värdefullt tillskott av goda medborgare och landsmän.

Men för att bli en god medborgare måste man känna sig nöjd och tillfredsställd med sitt liv, och skall man kunna bli det, måste man skapa *hemkänsla* omkring sig. Man får ej släppa efter på fordringarna på *trevnad* och *snygghet* inom hemmets väggar. Samhörighetskänslan bland estlandssvenskarna är ett vackert drag, men den får ej drivas så långt, att man för den skull i onödan tränger ihop sig 4—5 personer i ett enda litet rum. Detta förekommer tyvärr alltför ofta,

om att läggas in på sjukhuset, blir nämligen kostnaden mindre, om man ligger på länssjukhuset i sitt eget län, än om man hamnar på ett annat sjukhus. Bor man t. ex. i Södertälje och är skriven där (glöm ej att *alla* måste kyrkoskriva sig!), skall man alltså ej söka sig till sjukhus i Stockholm. Södertälje, som ligger i Stockholms län, har nämligen eget länslasarett. I vissa fall kan det kanske bli frågan om specialbehandling, som ej är tillgänglig på alla sjukhus. Som exempel kan nämnas sådan vård och behandling, som lämnas å de olika vanförestalterna. Det riktiga är emellertid då, att vederbörande provinsial eller lasarettsläkare remitterar patienten till denna specialvård.

Kuratorn.

men är absolut förkastligt, både med tanke på hälsan och trevnaden. Det går inte att hålla bostaden så pyntad och fin, som man skulle önska, om man bor för många tillsammans. Kom ihåg, att trångboddheten är en svår fiende till renlighet och ordning. Att efter en lång och strävsam arbetsdag återvända till ett *rent* och *prydligt* hem, måste framkalla både större tillfredsställelse och större arbetsglädje, än om man finner ordning och oreda, då man öppnar dörren och stiger över tröskeln till sitt hem. Att verkligen lära känna denna glädje och att lära uppskatta det ordentliga hemmets stora betydelse, ej minst för de uppväxande barnens skull, är ett önskemål, som man skulle vilja se förverkligat hos den präktiga estlandssvenska folkstammen, som nu återvänt till sina fäders land. Den slant, som offras på förbättringar i hemmet, är för visso ej bortkastad, den är väl använd. Ty hemmet skall ej endast vara en plats, där man äter och sover.

Nej, dess uppgift är vida större. Hemlivet skall skänka oss glädje och livslust. Det är i hemmet vi skola hämta mod och kraft att bära de kanske stundom tunga plikter som vänta oss ute i livet. Hemmet skall vara den fasta punkten i vår tillvaro, dit vi alltid samlas med glädje och tacksamhet. Måtte alla estlandssvenskar vilja komma överens om att skapa *sådana* hem. Med små medel kan mycket åstadkommas, blott den goda viljan finnes.

Årsberättelse

Över verksamheten inom Svenska Odlingens Vänner bland estlandssvenskar i Sverige under år 1945.

Styrelsen för Föreningen Svenska Odlingens Vänner bland estlandssvenskar i Sverige får härmed avgiva berättelse över föreningens verksamhet under ovan angiven tid.

Föreningens konstituerande sammanträde hölls torsdagen den 29 mars 1945, kl. 17, å estlandssvenskarnas samlingslokal, Prästgatan 27 i Stockholm. Närvarande voro 35 estlandssvenskar samt rikssvenskarna riksan-tikvarien S. Curman, dr. G. Hafström, advokat L. Östberg, fru L. Westberg och fil. mag. H. Adolfsson. Mötet antog stadgar för föreningen... "i huvudsaklig överensstämmelse med tidigare utarbetat förslag" samt valde folkskollärare Anton Vesterberg till föreningens ordförande för tiden intill årsmötet 1946. I styrelsen invaldes herrar Manfred Nyman och Viktor Aman för en tid av tre år, intill årsmötet 1948, herrar Alexander Samberg och Karl Boman på två år, intill årsmötet 1947, samt herrar Lars Broman, Anders Lindkvist och Elmar Nyman på ett år, intill årsmötet 1946.

Till suppleanter i styrelsen valdes hr Alfred Heldring för en tid av tre år, intill årsmötet 1948, herr Hugo Mickelin på två år, intill årsmötet 1947 samt herr Anders Stenholm och fru Ellen Orrklint på ett år, intill årsmötet 1946.

Till revisorer utsågos herr August Bergman och fröken Dagmar Pettersson med herr Lars Lindström och fröken Helena Zeisig som suppleanter.

Styrelsen har inom sig utsett: till vice ordförande, folkskollärare Alexander Samberg, till sekreterare, ekon. stud. Manfred Nyman, till vice sekreterare, sekreterare Karl Boman, till skattmästare, kassör Lars Broman och till klubbmästare, tjänsteman Hugo Mickelin.

Under verksamhetsårets lopp har tillsatts följande utskott:

arbetsutskottet bestående av ordföranden eller vice ordföranden, sekreteraren eller vice sekreteraren samt skattmästaren;

kolonisationsutskottet bestående av herrar Broman, Heldring och Mickelin;

runöutskottet bestående av syster Emma Johansson, kurator Inga Bergholtz, fru Helena Melders, folkskollärare Alex. Samberg samt herr Jakob Gran med dr. G. Hafström som adjungerade ledamot.

Föreningens kolonisationsutskott har haft till uppgift att i enlighet med Rågöstiftelsens önskemål fortlöpande följa utvecklingen av stiftelsens kolonisationsverksamhet samt att vid behov hos stiftelsen avlämna yttrande angående föreningens synpunkter i med koloniseringen sammanhängande frågor.

Runöutskottet handhar speciellt frågor i samband med inplanteringen av runöborna i det svenska samhället.

Verksamheten i allmänhet

Föreningens expedition har genom tillmötesgående av kommittén för estlandssvenskarna varit förlagd till kommitténs tjänstelokaler, Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm.

Det första verksamhetsåret, som omfattat endast 9 månader, har till stor del åtgått till organisationsarbete. Det totala medlemsantalet den 31 dec. 1945 var 180, fördelat på 168 aktiva och 12 stödjande medlemmar.

Den 1 juli 1945 övertog föreningen tidningen *Kustbon* och utsåg herr Manfred Nyman till redaktör och fröken Rita Rosen till redaktionssekreterare. Riksantikvarie S. Curman har välvilligt kvarstått som ansvarig utgivare. Antalet prenumeranter är i juni 1946 cirka 1.200. Enär allt arbete i samband med tidningens redigering och expedition utföres gratis, hoppas styrelsen, att "*Kustbon*" även i framtiden skall kunna utkomma utan att behöva anlita subventioner utifrån.

Den 6 november 1945 höll föreningen tillsammans med Riksföreningens Stockholmsavdelning och Adolf Fredriks församling en Gustaf Adolfsgudstjänst i Adolf Fredriks kyrka varvid högtidstal hölls av skolrådet John Österholm, Helsingfors, och Svenska Odlingens Väners sängkör medverkade. Efter gudstjänsten anordnades ett samkväm i Margaretaskolan.

Som föreningens representanter deltog herrar L. Broman och M. Nyman i Riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet årsmöte i Växjö den 16—17 juni 1945, varvid en P. M. angående föreningens verksamhet och "*Kustbon*" utdelades bland mötesdeltagarna.

Till föreningens representant vid stiftelsen för Kustbohemmet har utsetts herr Elmar Nyman med herr Hugo Mickelin som suppleant.

Under verksamhetsåret har påbörjats en insamling av fotografier med motiv från Sv.-Estland i syfte att lägga upp ett arkiv av kopior.

Styrelsen har under verksamhetsårets lopp stått i kontakt med kommittén för estlandssvenskarna i dess fortlöpande arbete med estlandssvenskarnas inplantering i det svenska samhället.

Slutligen vill styrelsen till alla dem som främjat föreningens verksamhet framföra sitt varma tack.

Stockholm i juni 1946.

För Svenska Odlingens Vänner bland estlandssvenskar i Sverige.

Styrelsen.

Utlånade böcker

De, som från biblioteket i Juno täppan lånat böcker och ej hunno återlämna dem innan lokalen den 1 maj stängdes, uppmanas att snarast sända böckerna till kommittén för estlandssvenskarna, Tunnelgatan 23.

De böcker som saknas äro: Franz Bauer: Äventyret med klockan; Macdonell: Världens herrar; Baldwin: Bragder till sjöss; Ina Boudior-Bakker: Hjärtats armod; O'Connel: Bland vildar och straffångar. Kuratorn.

Familjenytt

Förlovade

JOHANNES ÖSTERBERG

och

ASTRID KARLSSON

Stockholm midsommarafton 1946.

FÖRLOVNING:

I Stockholm den 19 maj 1946 mellan rikssvensken, leg. sjukgymnasten *Henning von Wachenfeldt*, Stockholm, och estlandssvenskan, fröken *Helena Zeisig* från Nuckö.

I Växjö pingstaftonen 1946 mellan estlandssvensken, ekon. stud. *Manfred Nyman* från Reval och rikssvenskan, rödakorssystem *Christine Hjelmqvist* från Eksjö.

I Stockholm pingstaftonen 1946 mellan estlandssvensken *Axel Massalin* från Ormsö och estlandssvenskan fröken *Ellen Friberg* från Ormsö.

I Stockholm pingstaftonen 1946 mellan rikssvensken *David Hallstensson*, Stockholm, och estlandssvenskan, fröken *Gertrud Lilja* från Ormsö.

I Stockholm midsommarafton 1946 mellan estlandssvensken *Meinhard Edvin Zeisig* från Nuckö och rikssvenskan, fröken *Anna-Greta Andersson*, Sorunda.

I Stockholm midsommarafton 1946 mellan estlandssvensken *Johannes Österberg* från Ormsö och rikssvenskan, fröken *Astrid Karlsson*.

I Stockholm den 22 juni 1946 mellan estlandssvensken, styrmannen *Alexander Treiberg* från Rikull och estlandssvenskan, fröken *Elfrieda Ahlqvist* från Ormsö.

I Stockholm den 6 juli 1946 mellan estlandssvensken *Valentin Greisman* från Nuckö och estlandssvenskan fröken *Linda Aline Laanes* från Nuckö.

VIGSEL:

I Eskilstuna Klosters församling, Södermanlands län, den 9 februari 1946 mellan estlandssvensken *Hjalmar Johannes Luther* från Nargö och estlandssvenskan, fröken *Rosine Irene Fahrman* från Nuckö.

I Huddinge församling, Stockholms län, den 21 april 1946 mellan estlandssvensken, spårvägsman *Axel Emil Nordman* från Rågö och estlandssvenskan, fröken *Mary Elvine Svärd* från Ormsö. Vigseln förrättades av kyrkoadjunkt David Arvidsson.

I Levide församling, Gotlands län, den 28 februari 1946 mellan estlandssvensken *Anders Kornblom* från Ormsö och rikssvenskan, fröken

Iris Gunborg Linnea Sjöberg från Dals i Levide, Gotland.

I Oscars församling, Stockholm, den 6 april 1946 mellan rikssvensken *Lars Yngve Rosell*, Sundsvall, och estlandssvenskan, fröken *Katarina Järnström* från Ormsö. Vigseln förrättades av komminister Tore Norrby.

I Sofia församling, Stockholm, den 18 maj 1946 mellan estlandssvensken *Erich Alexander Herodes* från Reval och rikssvenskan fru *Rut Ester Linnéa Ljungberg*, f. Bengtsson, Stockholm. Vigseln förrättades av komminister Carl Adolfsson.

I Lidingö församling den 18 maj 1946 mellan estlandssvensken *Johan Öman* från Runö och estlandssvenskan, fröken *Inga Smens* från Runö. Vigseln förrättades av kyrkoadjunkten Göran Roos.

I Trefaldighetskyrkan i Uppsala den 18 maj 1946 mellan rikssvensken *Nils Arvid Alexis Gustafsson*, Uppsala, och estlandssvenskan, fröken *Elsa Elfride Mickelin* från Ormsö. Vigseln förrättades av pastor Unestam.

I Adolf Fredriks församling, Stockholm, den 29 maj 1946 mellan rikssvensken, brevbäraren *Ivar Allan Svensson*, Stockholm, och estlandssvenskan, fröken *Elmere Söderholm* från Rikull. Vigseln förrättades av pastor Valtersson.

I Kungsholms församling, Stockholm, den 2 juni 1946 mellan estlandssvensken med. stud. *Karl Robert Herodes* från Reval och estländskan fröken *Lea Vildt* från Reval. Vigseln förrättades av kyrkoadjunkt B. Skylling.

I Solna församling den 9 juni 1946 mellan estlandssvensken *Einar Harald Alun* från Nuckö och rikssvenskan fröken *Iris Maria Smedberg* från Huvudsta. Vigseln förrättades av komminister Henrik Berg.

FÖDDA:

Gunhild Linnéa, född den 29 augusti 1945 i Uppsala,

dotter till Anni, född Mänd och ladugårdskarlén Kristof Nyman från Nuckö.

Rune Arnold, född den 21 september 1945 i Stockholm,

son till Hilda, född Lagman och sjömannen Alexander Arnold Hallman från Rikull.

John Olof, född den 9 oktober 1945 i Stockholm, son till Agneta, född Fällin och jordbrukarsarbetaren Johan Ahlblom från Ormsö.

Berit Barbro Anita, född den 15 mars 1946 i Lidköping, dotter till Loreida, född Palm, och Hjalmar Johannes Nyblom från Ormsö.

Nils-Erik John, född den 20 mars 1946 i Stockholm, son till Maria, född Lindström, och montören Johan Lundström från Ormsö.

Leif Åke Ilmar, född den 15 mars 1946 i Stockholm, son till Alma, född Nordbäck, och snickaren Johannes Ilmar Hammerman från Ormsö.

Toomas Bertil, född den 20 februari 1946 i Hälsingborg, son till Linda, född Olander, och

tjänstemannen Johannes Eduard Voogand från Reval.

John Nils, född den 30 januari 1946 i Idingstad, Lingham, son till Hilda Melita, född Vesterbom, och snickaren Nikolai Koinberg från Rikull.

Inger Anna-Lisa, född den 28 mars 1946 i Stockholm, dotter till Anna Lisa, född Lundberg, och Tryggve Manfred Peedu från Nuckö.

Stig Arne, född den 19 mars 1946 i Stockholm, son till Elfriede, född Reinvald, och arkitekten Engelhard Korjus från Reval.

Siv Olivia, född den 11 april 1946 i Stockholm, dotter till Alma, född Sild, och Viktor Volde-
mar Jürgensman från Nuckö.

Thure Allan, född den 12 mars 1946 i Falköping, son till Alida, född Bedman, och Edvard Sedman från Nuckö.

Ingrid Olivia, född den 28 februari 1946 på Gotland, dotter till Gertrud, född Lindström, och Johan Vaksam från Ormsö.

Nils Lennart, född den 1 maj 1946 i Uppsala, son till Miralda, född Rosen, och Nils Hugo Sehlberg, Bålsta.

Allan Harald, född den 6 maj 1946 i Stockholm, son till Gunhild Karolina, född Lindgren, och Johannes Harald Greisman från Nuckö.

Anders Ingvar, född den 20 maj 1946 i Dalsjöfors, son till Alfhild, född Jansson, och Johan Pihlman från Ormsö.

Jenny Birgitta, född den 6 mars 1946 i Stockholm, dotter till Marta, född Boman, och Volde-
mar Grönberg från Nuckö.

Marianne, född den 30 maj 1946 i Stockholm, dotter till Laine, född Nyman, och Elmar Klaman från Korkis.

Britt Agneta, född den 26 maj 1946 i Söderhamn, dotter till Ella Ingegerd, född Nilsson, och Alexander Nyholm från Ormsö.

Malle Signe, född den 29 maj 1946 i Eskilstuna, dotter till Sylvia, född Viiberg, och August Ambros från Reval.

Signe Ulla, född den 8 juni 1946 i Eskilstuna, dotter till Ester Astrid, född Puhang, och Harald Johan Luther från Hapsal.

DÖDA:

Fru *Agneta Nygren*, född Dahl, född den 28 augusti 1889 på Ormsö, avled den 29 mars 1946 i Reijmyre.

Fru *Elvine Saar*, född Michels, född den 16 september 1897 på Nuckö, avled den 8 april 1946 i Nyköping.

Thomas Hammerman, född den 8 maj 1862 på Ormsö, avled den 11 april 1946 i Stråssa.

Gertrud Benholm, född den 6 augusti 1883 på Ormsö, avled den 13 april 1946 i Stråssa.

Änkefru *Kersti Talberg*, född Heldring, född den 20 december 1863 i Rikull, avled den 14 april 1946 i Enköpingsnäs.

Hjalmar Häggblom, född den 2 december 1920 på Ormsö, avled den 19 april 1946 i Stockholm.

Fru *Maria Alström*, född Åkerman, född den 11

Min kära lilla mamma
min kära syster

Amanda Ambrosius

född Hägerstein

har i dag lämnat oss i djup sorg
75 år gammal.

Oxelösund den 17 april 1946.

ESSI och HÅKAN WYK
Alma Hägerstein
Valmar

Hjälp mig, Herre, att vad helst mig händer,
Taga av din trogna fadershand
Blott en dag, ett ögonblick i sänder,
Tills jag nått det goda land.

Jordfästningen har ägt rum i gravkapellet
i Oxelösund den 22 april Annandag påsk
kl. 15.

avled den 13 maj 1946 i Ansarve, Tofta på
Gotland.

Änkefru *Dorotea Palmkron*, född Skallus, född
den 27 december 1865 på Runö, avled den 10
mars 1946 i Stråssa.

Sjökaptenen *Johannes Kesküll*, född den 22 juni
1878 i Padise-Kloostri, avled den 19 maj 1946
i Riksby, Stockholm.

Johan Alros, född den 3 september 1872 på
Ormsö, avled den 31 maj 1946 å Kustbohem-
met, Ramsö.

Josef Borrman, född den 13 februari 1874 i Ri-
kull, avled den 4 juni 1946 i Bollstanäs.

Agneta Sjöman, född den 14 februari 1909 å
Ormsö, avled den 17 juni 1946 å Söderby sjuk-
hus, Uttran.

Änkefru *Katarina Stenholm*, född Liljeros,
född den 3 augusti 1866 på Ormsö, avled den
4 juli 1946 i Godegård.

Min älskade Make
Vår käre Far
Farfar och Morfar

Josef Borrman

född den 13/2 1874 i Rikull,
avled den 4/6 1946 i Bollstanäs.

Djupt sörjd och saknad
av maka, barn, barnbarn
och barnbarnsbarn.

Vår käre, gode make, far och farfar
Sjökaptenen

JOHANNES KESKÜLL

född den 22/6 1878 i Padise-Kloostri, avled
stilla och fridfullt i tron på sin Frälsare
den 19/5 1946 i Stockholm. Innerligt sörjd
och i tacksamt minne bevarad av maka,
barn, barnbarn, syskon, släkt och många
vänner.

IDA KESKÜLL
f. Wickström
Georg och By Kesküll
Erik-Arne och Atso

september 1897 på Ormsö, avled den 26 april
1946 i Husvalla, Föra på Öland.

Kersti Mhlberg, född den 10 september 1872 i
Rikull, avled den 28 april 1946 i Djursholm.

Signe Britta Bäckman, född den 29 september
1941 på Ormsö, avled den 2 maj 1946 i Ripsa.

Änkefru *Tio Åkerman*, född Lagman, född den
25 oktober 1860 i Rikull, avled den 2 maj 1946
i Stockholm.

Agneta Gärdström, född den 8 februari 1877 på
Ormsö, avled den 4 maj 1946 i Stråssa.

Johan Fält, född den 31 mars 1890 på Ormsö,

I djup sorg minnas vi

Johannes Tennisberg

Mördad på sin hemgård och begravd där-
städes i februari 1946.

Mor, barn, systrar med familjer
samt anhöriga.

Gift par önskas till herrgård i Söderman-
land belägen invid busshållplats 6 km från
järnvägsstation, mannen (körkortsinneha-
vare) såsom trädgårdsbiträde och gårds-
karl, hustrun för att vid behov biträda i
herrgårdens hushåll. Enskild bostad om två
rum och kök, moderniserad.

Svar till: direktör *B. Appelqvist*, Sthlm 7.

Vi minns med tacksamhet vår
bortgångne vän och kollega

JOHANNES PÖHL

och hans arbete i svenskbygden.

Ett strävsamt liv har slocknat ut,
en flitig hand har domnat.
Din arbetsdag har tagit slut,
Ditt trötta huvud somnat.

Hav tack för den tid som blivit oss beskärd.

Estlandssvenska lärare och
kommunalsekreterare.

Härmed tillkännagives
att vår älskade son och broder

Motormannen

Alexander Söderholm

född den 6 december 1912

har förolyckats vid M/S Suecias krigsförlisning på Nordatlanten den 16 augusti 1942. Djupt sörjd och i tacksamt minne bevarad av oss föräldrar, bröder samt övrig släkt och vänner.

ANDERS och ANNA SÖDERHOLM
Herbert Adolf Elmar

Efterlysning av saknade personer

Utlänningskommissionen meddelar att UNRRA:s centrala efterforskningsbyrå i Tyskland i radio efterlyser saknade medborgare från någon av Förenta nationerna. Efterlysningarna sker dagligen mellan kl. 23.30—24 över stationerna i Frankfurt, 251 m, dvs. 1.195 kc, och München, 405 m, dvs. 740 kc. Efterlysningarna upprepas följande dag mellan 13.30—14 över stationen i Stuttgart på 523 m, dvs. 547 kc.

De som kan lämna upplysningar om de efterlysta eller som önskar komma i kontakt med dem torde sätta sig i förbindelse med Utlänningskommissionens efterforskningsavdelning, Munkbron 7, Stockholm.

Hjalmar Häggblom

In memoriam

På långfredagen avled på Karolinska sjukhusets militäravdelning furiren Hjalmar Häggblom.

Furir Hjalmar Häggblom är född på Ormsö den 12 december 1920 och slutade Kärnslätts skola.

1938 lämnade han sin fädernebygd och reste liksom många före och efter honom till moderlandet Sverige.

Redan vid den Kungl. svenska flottans besök på Ormsö 1934 hade ynglingen fattat håg för att i stället för åkern även få plöja havet.

1941 lyckades han genom förmedling av personliga vänner — särskilt fjärdingsman Arne Brand — komma in vid Kungl. Flottan.

Uppskattad som skötsam, kunnig och pålitlig i sin kamratskap höll han under kriget vakt på olika platser vid detta lands gränser till vilket han återbördats. Det var ett några månaders svårt lidande som bröt denna förhoppningsfulle och framåtsträvande ynglings levnadsbana.

Den allvarstygda jordfästningen förrättades i Skeppsholms kyrka av hans konfirmationslärare kontraktsprosten Hj. Pöhl. Det blev en stämmingsfull avslutning på hans jordiska liv. Hans kamrater samt kommandörkapten Sjöblom bragte i varma ordalag den bortgångne sin sista hyllning.

Hj. P.

Förläggningen på Bondegatan har upphört

Kommittén för estlandssvenskarna får härmed meddela, att förläggningen på Bondegatan 94 i Stockholm har upphört från och med den 16 juni 1946. Ni kan alltså hädanefter *ej* räkna med att erhålla någon bostad där vid eventuellt besök i Stockholm, utan Ni måste med hjälp av släktingar eller bekanta ordna med logi på annat sätt.

*Giv framtidsvärde åt
Edra redskap!*

Nät, Not, Skötar

av prima långfibrig bomull, väl knutna efter skarpa mått på maskstolparna. Skötar och nät av utvalt gult egyptiskt garn med fisklig mjuk styrka. Detta garn krymper minst och varar längst.

Stort lager - Snabb expedition!

Lundgrens Fiskredskaps-Fabrik
Stockholm St.

Telefoner: 10 21 22, 20 10 22
Priskurant gratis